

Huw Irranca-Davies AS

Y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid

Hinsawdd a Materion Gwledig

3 Mehefin 2025

Annwyl Huw,

Gwaith dilynol i gyfarfod y Pwyllgor ar 15 Mai

Diolch ichi am fod yn bresennol yn y Pwyllgor ar 15 Mai a rhoi tystiolaeth fel rhan o'n ymchwiliad i iechyd y pridd mewn amaethyddiaeth. Yn ystod ein sesiwn breifat, trafodwyd y dystiolaeth a roddwyd gennych, a hoffem gael rhywfaint o eglurhad ynghylch Glastir a chanlyniadau'r Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig i'r Amgylchedd (neu *ERAMMP*) a'r Safonau Gofynnol Cenedlaethol.

Glastir a chanlyniadau'r Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig i'r Amgylchedd (neu *ERAMMP*)

Fel rhan o'n hymchwiliad i iechyd pridd, cawsom wybod am ganlyniadau diweddar y Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig i'r Amgylchedd (neu *ERAMMP*), a wnaeth adrodd fel a ganlyn:

- Cynnydd o 2 i 4 gwaith yn nifer y priddoedd sydd wedi gwella, gyda lefelau maetholion uwchlaw'r lefelau a argymhellir, gan beryglu trwytholchi i gyrsiau dŵr. Mae 8% mewn priddoedd â'r a 17% o briddoedd sydd wedi gwella bellach yn uwch na'r lefelau a argymhellir;
- sefydlogrwydd cyffredinol mewn carbon pridd ond gyda cholled o 8% o grynodiadau carbon pridd mewn priddoedd â'r;

- cynnydd o 6-32% mewn cywasgiad pridd gan ostwng gwydnwch o ran sychder, a chynyddu'r risg o ddŵr ffo cyflym ac allyriadau ocsid nitraidd – mae'r olaf o'r rheini yn nwy tŷ gwydr cryf;
- 4% o briddoedd yng Nghymru wedi'u herydu neu eu tarfu; a hefyd
- ychydig o fanteision cadarnhaol i bridd oedd gan Glastir, gydag ychydig o eithriadau, gan gynnwys cynnydd yng nghrynodiadau carbon uwchbridd mewn 3 o'r 19 cynefin.

Yn ôl yr adroddiad, mae'r canlyniadau'n dangos, er nad ydym bellach yn gweld dirywiadau hirdymor eang, nad ydym, ychwaith, yn gweld y trawsnewidiad sydd ei angen i gyflawni polisïau ac amcanion amgylcheddol Llywodraeth Cymru ar gyfer cynllun Glastir.

Yn ystod y sesiynau tystiolaeth lafar ar gyfer yr ymchwiliad hwn, dywedodd rhanddeiliaid fod angen dysgu gwersi gan Glastir a chanlyniadau ERAMMP i lywio'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy, yn y dyfodol er mwyn sicrhau bod priddoedd yn cael eu rheoli'n fwy cynaliadwy.

Pan gawsoch eich holi gan y Pwyllgor am ganlyniadau ERAMMP ac effeithiolrwydd Glastir, cawsom wybod gennyhych nad yw'n gynllun y dylem ddisgwyl na rhagweld y byddai Glastir yn cyflawni o ran newid sylweddol yn iechyd y pridd nac ansawdd y pridd pan, mewn gwirionedd, fod y llinellau sylfaen eisoes mewn cyflwr cymharol dda. Yn ôl yr hyn a ddwedoch, mae hon yn stori lwyddiant, os mynnwch chi, i ffermio tir pori yng Nghymru. Dywedodd eich swyddog wrthym fod Glastir yn bennaf yn gynllun cynefin, felly systemau mewnbyn isel yw'r rheini ac mae'n debyg mai systemau asidig ydynt, a'r pecynnau o fwndeli a oedd yn bethau fel tynnu stoc o goetir a ffensio. Ni fydd y mathau hynny o weithgareddau o fudd uniongyrchol i'r pridd, yn ôl eich swyddog.

Nodwn yr amcan cyntaf a restrir yng [Nghanllawiau Cyffredinol Glastir](#) yw "rheoli priddoedd er mwyn helpu i ddiogelu ein stoc garbon a lleihau erydiad pridd." Er mwyn llywio ein dealltwriaeth a'n hargymhellion i chi, byddem yn croesawu esboniad pellach o ran pam eich bod o'r farn bod Glastir yn 'stori lwyddiant', tra bod canlyniadau ERAMMP yn dangos darlun gwahanol, i bob golwg, yn erbyn yr amcan hwn.

Safonau Gofynnol Cenedlaethol

Yn y Papur Gwyn ar y Bil Amaethyddiaeth (Cymru) (2020) [cynigiodd Llywodraeth Cymru](#) i gymryd y camau a ganlyn:

"cynnwys pwerau yn y Bil i Weinidogion Cymru allu creu Safonau Gofynnol Cenedlaethol ar gyfer amaethyddiaeth. Ar ôl i'r Bil gael Cydsyniad Brenhinol, rydym yn cynnig crynhoi'r ddeddfwriaeth sy'n sail i'r gofynion Trawsgydymffurfio mewn is-ddeddfwriaeth, heb ei newid lawer ac ond ychwanegu ati lle bo angen".

...

“Byddai datblygu set o Safonau Gofynnol Cenedlaethol yn rhoi llinell sylfaen reoleiddio glir i holl ffermwyr Cymru. Byddai’n ei gwneud yn bosibl monitro rheoliadau amaethyddol a’u gofodi mewn ffordd gyson, gan greu cae chwarae gwastad ledled Cymru ar gyfer pob busnes sy’n rheoli tir amaethyddol”.

...

“Rydym yn cynnig y dylid cynnwys GAEC 4 a 5 sy’n gofyn i ffermwyr gynnal lefel ofynnol o orchudd pridd ynghyd ag osgoi erydu a chywasgu pridd, yn y Safonau Gofynnol Cenedlaethol. Heb hynny, ni fydd rheoliadau statudol ar gyfer diogelu pridd yng Nghymru”.

Dywedoch chi wrth y Pwyllgor ar 15 Mai 2025 fod disgwyl i GAEC 4 a 5 gael eu cynnwys o fewn gofynion y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Er bod y Pwyllgor yn croesawu cynnwys GAEC 4 a 5 mewn rheolau trawsgydymffurfio ar gyfer y rheini sy’n cymryd rhan yn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy, hoffem eglurhad ynghylch a fyddai’r rheolau hyn yn berthnasol i ffermwyr y tu allan i’r cynllun hwnnw ai peidio.

At hynny, hoffem ddeall y newid yn null Llywodraeth Cymru o’i gymharu â Phapur Gwyn Bil Amaethyddiaeth (Cymru) lle cynigiwyd y byddai Safonau Gofynnol Cenedlaethol yn cael eu cyflwyno i greu llinell sylfaen reoleiddio glir i bob ffermwr yng Nghymru, gan gynnwys GAEC 4 a 5. Rhowch rywfaint o fanylion am y meddwl y tu ôl i hyn.

Diolch ymlaen llaw am y wybodaeth hon. Bydd yn ddefnyddiol iawn fel rhan o’n ymchwiliad.

Yn gywir,

Andrew RT Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg